

مسئولیت این کار را هم بپذیرند. اگر می‌گویند که دولت باید این کار را انجام دهد همه باید پاسخگو باشند که اگر روزی مشکلی پیش آمد، پای آن بایستند. من امروز می‌گویم که باید کمک کنیم راه صادرات باز شود. اگر صادرات افزایش یابد، قیمت کالا در کشور هم تا ایجاد تعادل بالا می‌رود ولی ارز مورد نیاز کشور برای ادامه توسعه و تولید تأمین می‌شود. تولید که اضافه شد اشتغال ایجاد می‌شود و مردم در آمد بیشتری دارند. بنابراین اگر شما صادرات و بازار خوب می‌خواهید باید تحمل کنید. صداسیما باید از رویکرد صادرات دولت حمایت کند. ما باید مردم خود را از طریق تلویزیون و مطبوعات روشن کنیم و به آنها بگوییم مشکلات کجاست و تاکنون چه کردیم. کسی نمی‌تواند معجزه کند. آقای طریف در رابطه با مجلس تصمیم گرفته‌اند که ارتباط فعالی با این نهاد داشته باشیم و هر سؤالی که از سوی مجلس مطرح شود، ما آماده پاسخگویی هستیم و از همه مهمتر آماده تبادل نظر.

■ اخیراً از سوی مجلس پیشنهادی برای تغییر عنوان وزارت خارجه به وزارت خارجه و تجارت بین الملل مطرح شده است، نظر شما چیست؟

من شخصاً اعتقاد دارم که تجارت خارجی از سیاست خارجی جدا نیست. شما نمی‌توانید یک سیاست خارجی و یک تجارت خارجی متفاوت داشته باشید. نمی‌توانید با یک کشور در سیاست خارجی دعا کنید و از طرف دیگر به آن کشور صادرات داشته باشید. شما نمی‌توانید در منطقه‌ای رفتار نامأنوسی داشته باشید و بخواهید به آنجا صادرات هم داشته باشید. تجارت خارجی و سیاست خارجی در یک جهت هستند.

امروز دنیا نه تنها از نظر عملکرد اینها را همسو کرده حتی کشورهای انگلوساکسون، بخش توسعه خارجی خود را به جزئی از وزارت خارجه تبدیل کرده است. تجارت خارجی می‌گفتم که تجارت خارجی باید زیر نظر وزارت امور خارجه بیاید. همه سازمان‌ها موظف هستند که در تجارت خارجی به توصیه‌های وزارت امور خارجه توجه کنند. البته از نظر سازوکار، ستاد هماهنگی روابط اقتصادی خارجی در وزارت امور خارجه وجود دارد که از سال ۱۳۶۰ براساس مصوبه هیأت دولت تأسیس و آیین‌نامه آن در سال ۱۳۷۲ برای بار دیگر مورد بازبینی قرار گرفته است. بر این اساس و طبق قانون موجود بایستی کلیه فعالیت‌های اقتصادی در خارج از کشور در این ستاد بررسی و مورد تأیید قرار گیرد. این موارد باید اجرایی شود و دولت و مجلس آن را حمایت کنند. باید از ستاد بپرسند که چه اقداماتی انجام داده است و اگر سازمانی خود را با ستاد هماهنگ نکرد باید پاسخگو باشد. امروز همه سازمان‌ها نشسته‌اند و دارند برای وزارت امور خارجه دستورالعمل می‌نویسند. اما این دستورالعمل‌ها را با چه ابزاری باید اجرا کنند؟ ما خیلی مشتاقیم که همه مأموریت‌ها برای وزارت خارجه تعریف شود ولی باید ابزار اجرایی آن وجود داشته باشد. ما در ۱۴۳ کشور دنیا نمایندگی داریم. هیچ سازمانی ظرفیت ما را در خارج از کشور ندارد. نمایندگی‌های ما به بهترین و به روزترین اطلاعات دسترسی دارند و براحتمی‌توانند با رؤسای جمهوری، معاونان رئیس جمهوری و وزرا ملاقات کنند. بهترین کانال برای استفاده از تجربیات صنعتی و اقتصادی کشورهای دیگر وزارت امور خارجه است. امیدواریم به جای انتقاد از وزارت خارجه ابزار کار در اختیار ما بگذارند. مجلس و دولت باید این موضوع را جدی بگیرند. ما اگر می‌خواهیم وزارت خارجه موفق داشته باشیم باید برنامه‌ریزی و حمایت هم داشته

باشیم. دنیا هم به این سمت می‌رود. شما ژاپن و کره را در نظر بگیرید. تجارت خارجی‌شان تحت کنترل است. اگر رفتار سیاسی شما با آن کشور درست نباشد، تجارت خارجی آن کشور با شما وضعیت دیگری خواهد داشت. امروز بخش عظیمی از قدرت آمریکا در سیاست تجاری این کشور متمرکز شده است. اروپا متحد امریکاست و ببینید در روابط تجاری چقدر با آنها تحقیرآمیز رفتار می‌شود؛ زیرا سیاست خارجی آمریکا در اختیار سیاست اقتصادی آن است. ما در مواردی توصیه کردیم که از یک کشور مشخصی جنس نخرند، اما به ما پاسخ دادند که بازار ما نیاز دارد. یا زمانی که توصیه می‌کنیم تهاثر باید در تجارت خارجی ما محور باشد نباید هیچ کسی بی‌توجه باشد و خارج از این سیاست عمل کند. رسانه‌ها روی تمرکز در تجارت خارجی کار کنند. من احساس می‌کنم کسی که وزارت خارجه را اداره می‌کند باید در تجارت خارجی هم دخالت داشته باشد. البته ما برای این کار ابزارهای قوی می‌خواهیم. اگر زمانی قرار باشد که وزارت خارجه مسئول تجارت خارجی هم باشد باید بتوانیم نیروهای خیلی خوبی راگزینش کنیم. خوشبختانه ما در یکی دو سال اخیر نیروهای بسیار خوبی را در بخش اقتصادی توانسته‌ایم جذب کنیم. اما تا آنها به نیروهای حرفه‌ای دنیا دیده تبدیل شوند، زمان می‌برد.

■ در مورد عملکرد معاونت دیپلماسی اقتصادی وزارت امور خارجه بفرمایید. از زمان تشکیل این معاونت انتقاداتی درباره عملکرد آن و رایزنان اقتصادی و تجاری مستقر در کشورهای مختلف مطرح شده است از جمله اینکه گفته می‌شود وزارت خارجه در راستای توسعه صادرات غیرنفتی ضعیف عمل کرده است و دیگر اینکه وزارت خارجه به شرایط امروز همانند زمان صلح می‌نگرد. پاسخ شما به این انتقادات چیست؟

من فکر می‌کنم کسانی که کتاب‌هایی که در مورد تحریم‌ها نوشته شده را خوانده باشند، می‌دانند بخش عمده‌ای از سازوکاری که امریکایی‌ها برای فشار به ایران به کار گرفته‌اند، براساس اطلاعاتی است که از داخل کشور ایران جمع‌آوری می‌شود. اینکه من مصاحبه کنم و هر روز بگویم که ما داریم چکار می‌کنیم و چگونه تحریم‌ها را دور می‌زنیم یک اشتباه است. ما نمی‌توانیم درباره خیلی از کارها توضیح دهیم و نخواهیم گفت. ما الان در معاونت دیپلماسی اقتصادی و چه در سایر بخش‌های وزارت خارجه حرکت دشمن را در رابطه با تحریم تحت نظر داریم و به تناسب فشارهایی که آنها ایجاد می‌کنند، به دنبال راهکار می‌گردیم. ما اولاً سعی می‌کنیم این راهکارها را از طریق مکاتبات منتقل کنیم و ثانیاً در طول جلسات بتوانیم هم گزارش بدهیم و هم راهکار پیشنهاد بدهیم. گرچه عمر معاونت دیپلماسی اقتصادی کوتاه است ولی موفقیت‌های خیلی خوبی در جهت دادن به ضرورت‌های تجارت خارجی کشورمان وجود داشته است. ما به طور مرتب از مرزها بازدید داریم. گمرکات ما با توجه به نیازهایی که برای تجارت با همسایگان خود داریم در مانیتورینگ ما هستند. نمایندگان وزارت امور خارجه در تمام استان‌ها حضور دارند. یکی از وظایف این نمایندگان، رصد وضعیت اقتصادی استان، بازدید از نقاط مرزی، گمرکات، ظرفیت‌ها و مشکلات و موانع تجاری استان‌ها بویژه استان‌های مرزی است. ما در سراسر دنیا و در بیش از ۱۴۰ کشور نمایندگی و حضور فعال داریم. همه این نمایندگی‌ها بسیج هستند تا ظرفیت‌های تجاری ایران را معرفی و ظرفیت‌های تجاری آن کشور را به داخل منتقل کنند. بنابراین ما یک شبکه گسترده‌ای در حوزه اقتصادی هستیم و سعی کردیم در این سال‌ها

فعال بوده و نیازهای کشور را تحت نظر داشته باشیم و به تغییر ساختار، رفع نواقص و برطرف کردن نیازها کمک کنیم. نمایندگی‌های ما تلاش می‌کنند که با بخش خصوصی در ارتباط فعال باشند. البته روحیه وزارت خارجه در سال‌های گذشته یک روحیه عمدتاً سیاسی بوده است. کار سختی است که ما بتوانیم این سازوکار را به یک نگاه اقتصادی تبدیل کنیم. نمایندگی‌های ما در کشورهایی که طرف جدی ما هستند از جمله در چین، هند، روسیه، عراق، افغانستان خواب شبانه روز ندارند. اگر می‌بینید که در اوج بحران کرونا مرزهای کشور باز شده و مشکل تردد کامیون‌های ما رفع می‌شود و وارد کشور می‌شوند و همه ایرانی‌هایی که در سایر کشورها دچار مشکل بوده به ایران بر می‌گردند، همه در نتیجه اقدامات وزارت خارجه بود. وزارت خارجه توانست در یک مقطع کوتاه همه مرزها را باز کند که با وجود فشارهای زیاد کار بسیار بزرگی بود. ما در همین ماه‌های اخیر توانستیم ضعف‌ها و کمبودها را با آموزش و ارسال دستورالعمل‌ها پوشش دهیم.

یکی از مشکلات موجود در تجارت خارجی که باید به آن توجه جدی شود تمرکز در این زمینه است. ما الان دچار پراکنده کاری در مرزها و تجارت خارجی هستیم. گاهی صادرکنندگان ما رقابت‌هایی را انجام می‌دهند که نباید در خارج از کشور انجام شود. باید به دنبال تمرکز در بازارهای صادراتی خود بوده و در صادرات به کشورهای میزبان وحدت رویه باشد. این یکی از نیازهای تجارت خارجی ایران است که وزارت خارجه بشدت روی آن کار می‌کند. بحث همسایگان در اولویت مطلق ماست. اگر اصلاح ساختار اقتصادی اتفاق افتاده و تمرکز بر همسایه‌ها و شرق انجام شده، نقش وزارت خارجه بسیار بارز بوده است. کسی در خارج از کشور جز ما حضور ندارد. وزارت خارجه یک سازمان بی‌بدیل است. اگر شما هر موقعیتی را در خارج از کشور ببینید قطعاً بخش عمده‌ای از آن مدیون تلاش وزارت امور خارجه است. اگر ما شاهد رشد تجارت و بازاریابی هستیم ناشی از اقدامات وزارت خارجه است. برنامه‌هایی که ما برای تجارت خارجی داریم، موافقتنامه‌ها است. ما موافقتنامه تجارت ترجیحی را با اوراسیا امضا کردیم. این موفقیت بزرگی برای دولت بود. ببینید که زمینه ساز موافقتنامه چه نهادی است؟ چه کسی با آن کشورها برای امضای موافقتنامه زمینه‌سازی می‌کند. چه کسی اصرار دارد بازارهای صادراتی ما باید ثبات داشته باشد. باید از بعضی از نیازهای خودمان در داخل کشور بگذریم تا بازارهای صادراتی خود را حفظ کنیم. باید دید چه کسی پیشنهاد این اقدامات است. ما برای این کار حقوق می‌گیریم، تعهد داریم و من فکر می‌کنم که دستاوردهای وزارت خارجه در این دو سال و نیم قابل قبول بوده است. مردم می‌بینند که سفارتخانه‌های ما چگونه به دنبال کارهای اقتصادی هستند و به دنبال پیدا کردن بازار برای صادرکنندگان هستند و با عشق و علاقه کار خود را انجام می‌دهند. امیدواریم به جای اینکه در محافل مختلف همواره مورد انتقاد قرار بگیریم، این خستگی را برای سفارتخانه‌های ما باقی نگذارند بویژه با انتقاداتی که مستندی ندارد. ما خیلی فراتر از دیپلماسی اقتصادی فعالیت می‌کنیم و به اصلاح ساختار کمک می‌کنیم در حالی که این اقدامات جزو وظایف ما نبوده اما احساس ملی ماست که باید در این شرایط کمک کنیم تا این دوران را بگذرانیم. امیدواریم با آموزش‌های تخصصی بیشتر و سازمان یافته‌تر بتوانیم کیفیت کار را در نمایندگی‌ها بالاتر ببریم.